

A Halászati Operatív Program indulása

Gábor János

*Hop Irányító Hatósági Osztály, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési
Minisztérium, Budapest*

A halászat az Európai Unióban kiemelt fontosságú, a mezőgazdaságtól elkülönülő, önálló politikával rendelkező ágazat. Ez a politika a Közös Halászati Politika, mely megfogalmazásban a „közös” valójában a tagállamok által azonos jogokkal hasznosított erőforrást, a „politika” pedig ennek a forrásnak tudatos és fenntartható kiaknázását jelenti. A Közös Halászati Politika alapelvei (erőforrások védelme, diszkriminációtól mentes hozzáférés az erőforrásokhoz, tisztességes életszínvonal a halászattal foglalkozóknak és a stabil, megfizethető árak biztosítása a fogyasztóknak) egyben a nemzeti halászati politika alapelvei is, a „tengernélküliségünket” figyelembe vevő sajátosságok figyelembe vételével.

Az Európai Bizottság nyilatkozata szerint: “A tengeri hal egy természetes, megújuló és változékony forrás, része a közös örökségünknek. Az egészséges halállomány révén fenntartható a halászati ágazat, de ehhez egészséges tengeri környezet szükséges. A halászati és tenyésztési tevékenységet nemzetközi együttműködés szabályozza az állományok folyamatos megújításának és a tengeri ökoszisztéma védelmének érdekében.”

Az Európai Unió igyekszik biztosítani a felelősségteljes halászatot és haltenyésztést, valamint a Közös Halászati Politikán keresztül megvalósuló halászati iparág jövőjét. A megújult Közös Halászati Politika egyesíti a hosszú távú célokat a kiegyensúlyozott és biztonságos fogásérett halállománnyal az EU-vizekben, egyensúlyt tartva a halászati flotta és a környező halállomány között, kötelezővé téve a halászati szabályozást az Európai Unió egész területén.

A csatlakozás óta eltelt időszakban Magyarország megfelelően beilleszkedett a Közös Halászati Politika döntési mechanizmusába. A többi tagországhoz hasonlóan 2007-ben Magyarország is kidolgozta és az Európai Bizottságnak benyújtotta Nemzeti Halászati Stratégiai Tervét (NHST), amely alapvetően a lakosság halfogyasztásának növelését célozza olyan módon, hogy a korszerűsített magyar halászat képes legyen biztosítani a tervezett növekmény jelentős részét. A stratégiai tervhez kapcsolódó, 2007-2013 évekre szóló Halászati Operatív Programot (HOP) az Európai Bizottság a minden részletre kiterjedő egyeztetések után 2008. szeptember 9.-én elfogadta. Ennek keretében az Európai Halászati Alap (EHA) 34,8 millió euró támogatást biztosít a magyar halászati ágazat korszerűsítéséhez és versenyképességének javításához. A Halászati Operatív Program más megfogalmazásban Magyarország 2007-2013 közötti időszakra szóló halászatfejlesztési pályázata, amely tartalmazza a halászati ágazat minden, az Európai Halászati Alapból támogatható szegmensét, és az országnak az

európai uniós valamint a magyar költségvetés által biztosított nemzeti támogatási források vonatkozó rendelkezések szerinti felhasználását célozza meg.

A csatlakozásunkkal az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) részeként, önálló intézkedésként „A halászati ágazat strukturális támogatása” címmel került kidolgozásra a közösségi Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz (HOPE) által társfinanszírozott nemzeti támogatási rendszer. A rendelkezésre álló támogatási keret a nemzeti 25%-os részt is figyelembe véve mintegy másfél milliárd forint volt, ami évente 0,6 milliárd forintos támogatási forrásnak felelt meg. A programra, annak lezárásáig 88 pályázat érkezett, melyből 54 volt támogatott. Az érdekelték bevonásával végzett előzetes társadalmi és szakmai egyeztetési folyamat eredményeként a közép és hosszú távú stratégiák meghatározása és a projekt-ciklusban való tervezés fontos szerepet kapott a pályázóknál. Többek között ennek eredményeként a 2004-2006-os ciklus alatt a halászati ágazat teljes egészében felhasználta a rendelkezésére álló pénzügyi forrásokat.

A 2007-2013-as tervezési időszakra a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz helyébe az Európai Halászati Alap lépett. Az Európai Halászati Alap tagállami keretének felhasználását szabályozó Halászati Operatív Program alapját képezi minden tagállam esetében a Nemzeti Halászati Stratégiai Terv, amely a halászati ágazat minden szegmensét felölelően taglalja a tervezési időszakra vonatkozó fejlesztési elképzeléseket. A két dokumentum szorosan összefügg egymással, de külön-külön is értelmezhetőnek kell lenniük.

A Halászati Operatív Program fő célkitűzései:

- A lakosság halfogyasztásának növelése
- Magas színvonalú, nagy választékbőségű, megfizethető árú termékek biztosítása a fogyasztóknak
- A fenntartható haltermelés fejlesztése
- A horgászat halászati hátterének fejlesztése
- A magyar haltermelők versenyképességének javítása

A Halászati Operatív Programmal a halászati ágazat számára 2007-től igen komoly fejlesztési lehetőségek nyíltak meg. Ezek a lehetőségek a rendelkezésre álló források mintegy 70%-ában a tógazdaságok, intenzív rendszerek, halfeldolgozók építésére, felújítására és infrastruktúrájuk fejlesztésére állnak rendelkezésre. A források 25%-a a halászati ágazat kollektív intézkedéseire és a haltermékek promóciójához nyújt segítséget, a fennmaradó 5% az ún. technikai segítségnyújtás keret, ami a program adminisztratív megvalósítását szolgálja. A már említett Európai Halászati Alap támogatása a nemzeti hozzájárulással együtt mintegy 47 millió euró teljes támogatási forrást jelent. Ez évente mintegy 2 milliárd forint nagyságrendű támogatást tesz lehetővé.

Az Európai Halászati Alapról szóló rendelet és annak végrehajtási rendelete szigorúan meghatározzák az uniós társfinanszírozási, valamint a kötelezően hozzárendelendő nemzeti költségvetési rész támogatásokra való felhasználását. Ennek egyik fontos eleme az intézményrendszer felállítása és feladatuk pontos meghatározása, valamint a köztük és az Európai Bizottság közötti kommunikáció

szabályozása. A magyar támogatási rendszerben a hatóságok a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumban kerültek felállításra. A támogatások technikai lebonyolítását közreműködő szervezetként a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal végzi. Az Irányító Hatóság felelős a Halászati Operatív Program megbízható pénzügyi gazdálkodás elvével összhangban történő irányításáért és végrehajtásáért. Az Igazoló Hatóság legfontosabb feladata a tagállami kifizetési kérelmek elkészítése és benyújtása az Európai Bizottságnak, ami egyben annak igazolása is, hogy a kérelemben szereplő összeg megbízható számviteli rendszerekből származik. Az Ellenőrző Hatóság az operatív program irányítási és ellenőrzési rendszer eredményes működésének vizsgálatát végzi és biztosítja, hogy az Irányító Hatóság és az Igazoló Hatóság az elvégzett ellenőrzésekre vonatkozó valamennyi szükséges információt megkapja.

Végezetül a HOP indulásának rövid kronologikus áttekintése:

- 2005. szept. 29. Parlamenti „nyílt nap” 2007-2013-as halászati stratégia meghirdetése
- 2005. október HALÁSZAT 3.szám A halászat középtávú fejlesztésének tézisei
- 2005. dec. 2. Az FVM megbízta a HAKI-t az NHST és a HOP kidolgozásának koordinálásával
- 2006. jan. 18. Halászati Stratégia Koordináló Bizottság 1. Ülése
- 2006. máj. 4. NHST 1. változatának szakmai vitája (HAKI)
- 2006. szept. 1. HOP fejlesztés indítása
- 2007. dec. 20. Az Európai Bizottság befogadta az NHST-t
- 2008. szept. 9. A Bizottság elfogadta a HOP-ot
- 2008. nov. 24. Megbízás a HOP IH Osztály megalakítására
- 2009. jan. 1. Megkezdte munkáját a HOP IH Osztály
- 2009. márc. 17. 25/2009. és 26/2009. FVM HOP támogatási rendeletek
- 2009. máj. 12. 60-as MVH Közlemény adatlapokkal
- 2009. máj. 22. I. HOP Konferencia Debrecenben a halászati beruházásokról

Az előzetes várakozásokat ismerve, valamint a beruházások esetében a korábbi 46%-oshoz képest 60%-os támogatási intenzitást is figyelembe véve minden reményünk megvan arra, hogy ez az új program is eredményesen felhasználja a rendelkezésre álló forrásokat.